

Prawo o zdrowiu zwierząt – dokumentacja

Prowadzenie dokumentacji leczenia zwierząt i stosowanych produktów leczniczych w oczekiwaniu na system teleinformatyczny

Głównym dokumentem regulującym zagadnienia związane z zapobieganiem chorobom zwierząt, które mogą przenosić się na inne zwierzęta lub na ludzi oraz ich zwalczaniem jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniające i uchylające niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt, powszechnie określane sformułowaniem „Prawo o zdrowiu zwierząt” (Dz.U. L 84 z 31.3.2016, s. 1–208).

Z założenia ma ono być narzędziem pozwalającym lepiej definiować priorytety, a tym samym przyczynić się do poprawy funkcjonowania tego konkretnego obszaru produkcji zwierzęcej. Zdecydowano, iż koniecznością jest wyraźniejsze dookreślenie zakresu obowiązków nałożonych na rolników oraz inne podmioty obsługujące branżę (np. weterynarię). Ma to na celu możliwie wczesne wykrywanie zagrożeń zdrowia publicznego. Takie działanie pozwoli obniżyć ryzyko powstawania poważnych ognisk chorób oraz ich rozprzestrzeniania się. Skutki przenośnych chorób zwierząt, a także same środki podejmowane w celu ich zwalczania, mogą wyrządzać ogromne szkody wszystkim zaangażowanym podmiotom (pojedynczym zwierzętom, całym ich populacjom oraz posiadaczom zwierząt i gospodarce). Niestety, ostatnie doświadczenia wskazują, że przenośne choroby zwierząt mogą w znacznym stopniu wpływać na zdrowie publiczne i bezpieczeństwo żywnościowe, a problem tzw. zoonoz (czyli chorób, którymi ludzie mogą zarazić się od zwierząt) staje się coraz poważniejszy. Nie bez znaczenia, w kontekście nasilania się zagrożeń, są także niepożądane skutki zmian klimatu oraz innych kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym, takich jak utrata bioróżnorodności i coraz silniejsza antropopresja (intensyfikacja eksploatacji zasobów, wkraczanie na nowe obszary, do tej pory niezagospodarowane przez człowieka, itp.). Zmieniająca się rzeczywistość może wpływać na pojawianie się nowych chorób, dotąd niespotykanych, a także na częstość występowania tych już istniejących. Globalizacja, swobodny i niezwykle szybki przepływ ludzi, zwierząt i towarów zdecydowanie sprzyja potencjalnym kryzysom w szeroko rozumianym obszarze zdrowia publicznego.

W toku uzgodnień za kluczowe, czyli wymagające pilnego wdrożenia, uznano:

- uproszczenie administracji;
- wytworzenie bardziej przejrzystej podstawy prawnej;

- uzbrojenie w lepsze narzędzia służbę weterynaryjną (na potrzeby zwalczania chorób przenośnych mogących wyrządzać ogromne szkody, w szczególności w zakresie nadzoru, diagnozy i powiadamiania);
- zwiększenie elastyczności w zakresie dostosowywania przepisów do miejscowych warunków i bieżących problemów (zmiany klimatu, przemiany społeczne) oraz
- zmniejszenie negatywnych skutków związanych ze stosowaniem weterynaryjnych produktów leczniczych (np. zjawiska antybiotykooporności).

Doświadczenia służb weterynaryjnych jednoznacznie wskazują, iż bardzo często dochodzenie epizootyczne mające na celu wyjaśnienie, w jaki sposób dany wirus wtargnął do stada lub określenie, jaki czynnik spowodował konieczność wycofania zakwestionowanej partii żywności pochodzenia zwierzęcego, w znacznej mierze opiera się na rzetelnie prowadzonej przez właściciela stada dokumentacji (związanej z leczeniem zwierząt, ale także rejestrów wjazdów pojazdów do strefy produkcyjnej, wejść osób do pomieszczeń inwentarskich, stosowanych środków produkcji, takich jak młode zwierzęta hodowlane, pasze, ściółka itp.). Należy podkreślić, iż precyzyjne wyjaśnienie przyczyny powstania danego ogniska choroby mogącej przenosić się na inne zwierzęta bądź ludzi, ma ogromne znaczenie dla toku dalszego postępowania. Właściwa diagnoza to szybkie zastopowanie ekspansji choroby czy też innego zagrożenia związanego np. z podawaniem zwierzętom substancji niedozwolonych. Niestety nie zawsze jest to możliwe, ponieważ wektorów, czyli czynników wprowadzających (np. wirusa ASF do stada) może być często kilka jednocześnie. Tym bardziej, w celu zwiększenia prawdopodobieństwa wykrycia tego kluczowego, rolnicy we współpracy z opiekującym się stadem lekarzem weterynarii, powinni prowadzić dokumentację pozwalającą ocenić faktyczny status zdrowotny utrzymywanych zwierząt, przy zachowaniu pełnej ich identyfikowalności oraz rzetelności i terminowości wpisów. Dodatkową korzyścią właściciela stada będzie pogłębiona świadomość o tym, gdzie znajduje się słaby punkt we wdrażanej dobrej praktyce produkcyjnej. Oczywiście należy korzystać z rozwoju technologicznego i tam, gdzie jest to możliwe, zastępować papierową formę dokumentacji elektroniczną.

W związku z powyższym, planowano, że od 1 stycznia 2024 r. każdemu posiadaczowi zwierząt gospodarskich udostępniony zostanie system teleinformatyczny służący prowadzeniu opisywanej w niniejszym artykule dokumentacji leczenia zwierząt. Okazało się jednak, że nie będzie to możliwe w założonym terminie. Oznacza to, iż w okresie od 1 stycznia 2024 r., aż do dnia udostępnienia przez Głównego Lekarza Weterynarii docelowego rozwiązania, dokumentacja stosowanych produktów leczniczych oraz dokumentacja leczenia zwierząt powinna być prowadzona na podstawie stosownych przepisów prawa unijnego (art. 108

rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6 z dnia 11 grudnia 2018 r. oraz art. 102 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r.). Przywołane przepisy precyzyjnie wskazują co tworzona dokumentacja powinna zawierać, czyli jakie informacje powinny być w niej gromadzone, ale nie narzucają ściśle określonego sposobu jej prowadzenia. Oznacza to, iż akceptowalne jest prowadzenie dokumentacji leczenia zwierząt zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej – z wykorzystaniem wzoru stosowanego dotychczas.

Wszyscy potencjalni użytkownicy zostaną powiadomieni, z odpowiednim wyprzedzeniem, o terminie udostępnienia przez Głównego Lekarza Weterynarii systemu teleinformatycznego zarówno na łamach naszego miesięcznika, a także za pośrednictwem strony internetowej Ośrodka (www.kpodr.pl) i mediów społecznościowych.

Prowadzenie dokumentacji przez właścicieli i posiadaczy zwierząt, od których lub z których pozyskuje się żywność
Na podstawie art. 53 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1075)
<p>1. Posiadacze zwierząt, z których lub od których pozyskuje się żywność, prowadzą w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Głównego Lekarza Weterynarii dokumentację zawierającą:</p> <ul style="list-style-type: none">- numer serii podanego zwierzętom produktu leczniczego;- nazwy substancji czynnych podanego zwierzętom produktu leczniczego;- w odniesieniu do podanych zwierzętom weterynaryjnych produktów leczniczych, wydawanych na receptę weterynaryjną, dodatkowo:<ul style="list-style-type: none">* postać farmaceutyczną i moc tego produktu,* liczbę i wielkość opakowań tego produktu,* zastosowany schemat dawek tego produktu,* ostrzeżenia niezbędne do zapewnienia właściwego stosowania tego produktu (w tym niezbędne do prawidłowego stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych),* potwierdzenie przez posiadacza zwierząt, że przepisane lub nabyte weterynaryjne produkty lecznicze zostaną zastosowane zgodnie z zaleceniami lekarza weterynarii;- datę i godzinę wykonania czynności lekarsko-weterynaryjnych;- rozpoznanie albo wstępne rozpoznanie choroby zwierząt;- zabiegi lecznicze lub zalecenia lekarskie;- zabiegi profilaktyczne;- wyniki badań. <p>2. Wpisu w dokumentacji dokonuje:</p> <ul style="list-style-type: none">- lekarz weterynarii w dniu podania zwierzętom produktu leczniczego, a posiadacz zwierząt zatwierdza ten wpis (w przypadku gdy weterynaryjny produkt leczniczy został podany przez lekarza weterynarii świadczącego usługi weterynaryjne w ramach działalności zakładu leczniczego dla zwierząt);- posiadacz zwierząt w dniu podania zwierzętom produktu leczniczego (w przypadku innym niż określony powyżej). <p>3. Główny Lekarz Weterynarii udostępnia nieodpłatnie system teleinformatyczny:</p> <ul style="list-style-type: none">- posiadaczom zwierząt, z których lub od których pozyskuje się żywność;- lekarzom weterynarii;- podmiotom prowadzącym zakłady lecznicze dla zwierząt.

**Prowadzenie dokumentacji przez właścicieli i posiadaczy zwierząt,
od których lub z których pozyskuje się żywność**

**Art. 108 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6
z dnia 11 grudnia 2018 r.**

1. Właściciele lub, jeśli zwierzęta nie są trzymane przez właścicieli, posiadacze zwierząt, od których lub z których pozyskuje się żywność, prowadzą dokumentację stosowanych przez nich produktów leczniczych i w stosownych przypadkach przechowują kopie recept weterynaryjnych.

2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1, obejmuje następujące dane:

- a) datę pierwszego podania produktu leczniczego zwierzętom;
- b) nazwę produktu leczniczego;
- c) ilość podanego produktu leczniczego;
- d) imię i nazwisko lub firmę oraz stały adres lub siedzibę statutową dostawcy;
- e) dowód nabycia stosowanych przez nich produktów leczniczych;
- f) identyfikację zwierzęcia lub grupy zwierząt poddawanych leczeniu;
- g) w stosownych przypadkach imię i nazwisko oraz dane kontaktowe lekarza weterynarii wystawiającego receptę;
- h) okres karencji, nawet jeśli jest to okres zerowy;
- i) czas trwania leczenia.

3. Jeżeli informacje, które należy zawrzeć w dokumentacji zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu, są już zawarte na kopii recepty weterynaryjnej, w dokumentacji prowadzonej w gospodarstwie lub, w przypadku zwierząt z rodziny koniowatych, w unikalnym dożywotnim dokumencie identyfikacyjnym, o którym mowa w art. 8 ust. 4, nie muszą być one dokumentowane oddzielnie.

4. Państwa członkowskie mogą określić dodatkowe wymogi dotyczące prowadzenia dokumentacji przez właścicieli i posiadaczy zwierząt, od których lub z których pozyskuje się żywność.

5. Informacje zawarte w tej dokumentacji są dostępne do celów inspekcji prowadzonych przez właściwe organy zgodnie z art. 123 przez co najmniej pięć lat.

dr inż. Jakub Borkowski, KPODR w Minikowie

Opracowano na podstawie:

- Ustawa o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2023 r. poz. 1075),
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/6 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie weterynaryjnych produktów leczniczych i uchylającego dyrektywę 2001/82/WE, (Dz.Urz. UE L 4 z 07.01.2019, str. 43).
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (www.gov.pl/web/rolnictwo/; dostęp 18.01.2024).